

Tanıtım

Tema: Eski Çağ Medeniyetleri

Konu: Türklerde Konargöçer Yaşam

Temanın Amacı: Türklerde konargöçer yaşama ilişkin bakış açısı geliştirebilme

Anahtar Kavramlar: Konargöçer, Köl, Boy, Kökbörü, Balbal, Yuğ

Köprü Kurma

Antalya'nın Akseki, Manavgat, Gündoğmuş ve Alanya ilçelerinde yaşayan Yörükler, havaların ısınmasıyla Akseki'nin yaylarına yerleşmeye başladı. Sıcak havaların etkisini artırmaya başlamasının ardından kentlinin çeşitli ilçelerinde yaşayan Yörükler, yaylaların yolunu tuttu. Daha önce at ve deve üzerinde yaptıkları yolculuklarını gelişen teknolojiyle motorlu taşıtlarla yapan Yörükler, kamyonetlerine yükledikleri un, bulgur, tuz, kazan, tencere, yayık, beşik, yatak ve yorganlarıyla Akseki ilçesindeki 2 bin 200 rakımlı Göktepe ve Gündoğmuş ilçesinin 2 bin 50 metre rakımlı Eğrigöl ve Alanya ilçesinin 2 bin 200 metre rakımlı Söbüçimen yaylalarına yerleşmeye başladı.

Yüzlerce keçinin bulunduğu sürüler de yaya olarak çobanlar tarafından yaylalara getiriliyor. Yörük çobanlarının zorlu yolculukları renkli görüntülere sahne oluyor. Manavgat ilçesinde yaylaya gelen yörükler, küçük yaştan itibaren hayvancılıkla uğraştıklarını söylediler.

Kar nedeniyle bu yıl geç çıktılar

Sıcak havalardan hayvanların olumsuz etkilendiğini ifade eden yörükler, "Hayvancılık bize dedelerimizden miras. Dedelerimiz yıllarca bu yaylalara çıkmış. Bu mevsimde sahiller ısındığından Toros Dağları'na, yaylalara çıkmak zorundayız. Burada eylül sonuna kadar kalıp, tekrar sahile dönüyoruz. Yollar kar nedeniyle kapalı olunca yaylaya 15 gün geç çıktık. Geç de olsa yaylamıza kavuştuk. Hayvanlarımızdan elde ettiğimiz yağ ve peynirleri kar obruklarında saklıyoruz. Peynir ve yağımız oldukça lezzetlidir." diye konuştular.

Geçmişten günümüze konargöçer yaşam tarzının halen devam etmesinin nedenleri sizce neler olabilir? Yazınız.

Birçok konargöçer topluluk, geçim kaynaklarını sürdürebilmek için göçebe yaşam tarzını tercih ediyor. İklim koşulları ve arazi verimliliği, bu yaşam tarzını zorunlu kılabilir. Konargöçer yaşam, birçok topluluk için kültürel bir kimlik taşıyor. Geleneksel göç yolları, festivaller, ritüeller ve sosyal yapı bu yaşam tarzıyla bağlantılı olduğu için topluluklar bu kültürü yaşatmaya devam ediyor.

Türklerde Konargöçer Yaşam

Konargöçerliğin Türk Kültürüne Etkileri

- Konargöçerlik, Türk tarihinde ve kültüründe önemli bir rol oynamıştır.
- Bu yaşam biçimi, Anadolu'da ve Orta Asya'da yüzyıllar boyunca sürmüştür ve Türk toplumunun sosyal, ekonomik ve kültürel gelişimini önemli ölçüde etkilemiştir.
- Türklerin yaşadığı Orta Asya coğrafyasında şiddetli karasal iklim şartları vardı.
- Bu elverişsiz iklim şartları konargöçer hayat tarzını ortaya çıkarmıştır.
- Otlakların azlığı, kuraklık, boylar arası mücadeleler, siyasi sorunlar Türklerin başka bölgelere göç etmesine yol açmıştır.
- Bütün bu zor yaşam koşullarına karşı beraber mücadele etmek zorunda kalmaları toplumsal dayanışmayı güçlendirmiştir.
- Bu şartlar her an harekete hazır, savaşçı ve özgürlüğüne düşkün bir toplum ortaya çıkarmıştır.
- Konargöçer topluluklar, doğayla iç içe yaşayan, kendine yetebilen bir hayat sürdürürlerdi.
- Türkler "yaylak" ve "kışlak" adı verilen mekânlar arasında zorunlu göç faaliyetlerini gerçekleştirmişlerdir.
- Göçebe bir yaşam tarzına sahip olan bu topluluklar, **keregü**, **kerekü** ve **yurd** adı verilen ve bir ahşap düzenekten yapılan çadırlarında geçici bir şekilde konaklardı.
- Çadırlar, taşınabilir, pratik ve dayanıklı yapıları ile konargöçer yaşam tarzına uygun düşmekteydi.

Türk Çadır İçinin Genel Durumu

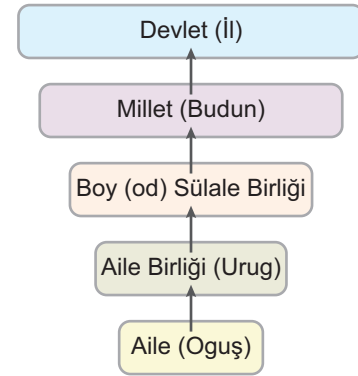
- Konargöçer yaşamda Asya Hun Devleti'nden itibaren "ev-araba" düzeni görülmeye başlamıştır.

Atlı Araba

- Bu hareketli yaşamın en önemli unsurlarından biri attır.

- Konargöçer topluluklar, güçlü aile bağları ve toplumsal dayanışma üzerine kurulmuştur
- Kabile ve soy ilişkileri oldukça önemlidir ve sosyal hayatın merkezinde yer alır.
- Aile, konargöçer Türklerin toplum yapısındaki en temel yapıdır.
- Aile yapısında yaşlılar ve erkekler önemli bir rol oynamaktadır.
- Aileler, aile büyüleriyle birlikte birkaç çadırdan oluşan obalarda yaşarlardı.
- **Köl** unvanıyla anne babasıyla birlikte yaşamaya devam eden evli kişiler bulunurdu.

- Ailelerin birleşmesi ile kan bağına dayalı olarak siyasal ve sosyal bir birlik olan "boy" meydana gelirdi.
- Boyların birleşmesi ile devletler kurulmuştur.

Etkinlik 1

Yukarıdaki görselleri inceleyiniz. İklim koşullarının konargöçer toplumların hayatını nasıl etkileyeceği ile ilgili görüşlerinizi kısaca yazınız.

Yaylak ve kışlak hayatı sürdürdüklerinden sürekli hareket halinde olan konargöçerlerin yaz aylarında yaşam koşulları kış mevsimine göre daha kolaydır. Kış mevsiminde yiyecek-İçecek bulma zorluklarının yanı sıra bazı bölgelerde kışların sert geçmesi sebebiyle kışlak mahallerindeki ağıl ve tabii sığınaklarda hayvanlarını tutmak zorundadırlar.

Not

Günümüzde "El, gün bize ne der sonra?" ve "Ele güne karşı" deyimlerinde geçen el ve gün kelimeleri, geçmişte İl (devlet) ve Kün (halk-millet) anlamlarında kullanılmıştır. Bu kelimeler zamanla "Devlet ve millet bize ne der sonra?" şeklindeki anlamını yitirerek "Başkaları bize ne der sonra?" anlamını kazanmıştır.

- Konargöçer yaşam tarzı o bölgede yaşayanlar için kendi kendine yetebilecek bir ekonomik yapı oluşturmuştur.
- Konargöçer yaşamın önde gelen ekonomik faaliyeti hayvancılıktır.
- Türkler başta koyun ve keçi olmak üzere küçükbaş hayvancılığın yanı sıra büyükbaş hayvancılıkta yapmışlardır.
- At ticareti de ekonominin ve savaşların önemli bir unsuruydu.

- Hayvanlardan elde edilen süt, peynir, yağ, yoğurt ve etten faydalanılır, ticareti yapılırdı.
- Türkler, halı, kilim, keçecilik, debbağlık (deri işleme) ve dokumacılıkta yapmışlardır.
- Madencilik ekonominin diğer önemli bir unsuruydu.
- Türklerin yaşadığı bölgelerde altın, gümüş, demir gibi maddeler bulunuyordu.
- Demircilik ve madencilik önemli bir meslek haline gelmişti.
- Kılıç, kalkan, kargı ve mızrak gibi araçların yanı sıra insanlar ve atlar için zırh üretiyorlardı.
- Demirden ürettikleri malları satıp karşılığında pirinç, hububat ve ipekli kumaşlar almışlardır.

10cm²'de 36 bin Gördes Düğümü atılan Pazırık Halısı

- Türklerde devlet ve toplum hayatında askerlik birinci derece öneme sahiptir.
- Askerî açıdan gelişmiş, mücadeleci, sabırlı bir yapıya sahiptir.

- İlk Türklerde askerlik özel bir meslek olarak kabul edilmemiştir.
- Kadın ve erkek herkes savaşmayı bilirdi.
- Tehlike anında süratle eğitilmiş süvari ve okçulardan oluşan bir birlik oluşturulardı.
- Türklerde paralı askerî kuvvetler bulunmazdı.

Etkinlik 2

Türklerde Askerliğe Verilen Önem

Geleceğin Türk savaşçısı, askeri eğitime daha çocukluk çağında başlamaktaydı. Özellikle çocukların oynadıkları oyunlar, askerî eğitim için önemli bir vasıta olmaktadır. Annesinin yardımından kurtulup yürümeye başlayan Türk çocukları, koyunların sırtına binerek önce farelere, gelinciklere ve kuşlara; daha sonra da tilkilere ve tavşanlara ok atmak suretiyle oynadıkları oyunlarla adeta ilk askeri eğitimlerini yapmaktaydılar. Çocuklar bunlarla da kalmaz, oyunla başladıkları askerî eğitime, tıpkı yetişkinler gibi atlara binerek devam ederlerdi. Başka bir ifadeyle söylemek gerekirse, her Türk savaşçısı ata binmeyi ve at üzerinde ok atmayı çocukluk çağında öğrenirdi. Hatta Kazak konar - göçerlerinde 3 - 4 yaşlarındaki çocukların ata rahat binmeleri için özel eyer takımları bile vardı.

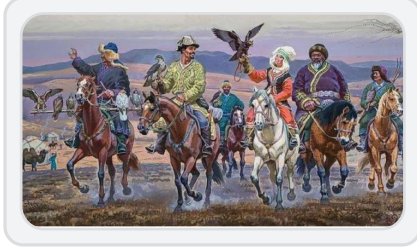
Salim Koca, Eski Türklerde Devlet Geleneği ve Teşkilat, C. 2, s. 1472 (Kısaltılmıştır.)

Konargöçer Türklerin küçük yaşlardaki çocuklara askerlik eğitimi vermesinin nedenleri sizce nelerdir? Yazınız.

Sürekli mücadele etmenin getirdiği hareketlilik, savaşa hazırlık niteliğindeki olan spor faaliyetleri, askerî bir ortamda yetişen bozkır Türk halkını başarılı kılan önemli unsurlardan biri idi. Dolayısıyla bu eğitim askerî bir karakter taşıyordu. Askerliğin ve savaşçılığın önemli yer tuttuğu bozkırda, eğitim bu nedenle ailede küçük yaşta iken başlıyordu.

- Türkler için silah sadece savunma veya savaş aracı değil, günlük yaşamının bir parçası idi.
- Ata binmek ve ok atmak toplumun her ferdinin rutin faaliyetleri arasında yer alıyordu.
- Bozkırlı savaşçıları yenilmez gibi gösteren silahların başında ok ve yay geliyordu.
- Bunların yanı sıra silahları arasında bileşik yay, tunç ve kemikten ok uçları (oklarında aynı zamanda ısıklık sesi çıkartan boncuklar vardı), kılıçlar, palalar, mızraklar ve topuzlar vardı.

- Barış zamanlarında dahi gerçekleştirilen toplumsal faaliyetlerde belli bir savaş organizasyonu eğitimi yapılırdı.
- Toplumdaki tüm bireylerin katılımı ile gerçekleştirilen oyunlar, eğlenceler, yarışmalar ve özellikle cirit atma, gülle atma, ok atma, güreş, doğancılık, binicilik ve avcılık faaliyetleri adeta birer savaş provası niteliğindedir.

- Türklerin Hunlardan itibaren bayram, festival ve tören gibi birçok etkinlikleri vardır.

Örnek 1

Eski Türklerde askerî eğitim yöntem ve metotları bugün Türk ordusundaki eğitim geleneğinin kökleşmesini sağlamıştır. Türk ordusunun sahip olduğu askerî kazanım, sağlam bir askerî disiplinle korunmuştur. Bozkırlı göçebe savaşçının yetişmesindeki gizem içinden çıktığı toplumun yaşam tarzında saklıydı. Bozkırlı bir Türk için hayatın kendisi askerî eğitimdi. Herkes asker olmalıydı, gerekli olduğu durumlarda kadınlar bile.

Bu bilgilerden hareketle aşağıdakilerden hangisi Türk askeri yapısı ile ilgili söylenemez?

- A) Yerleşmiş bir yapıya sahiptir.
- B) Kadın - erkek ayrımı yoktur.
- C) Düzenli ve sistemlidir.
- D) Yaşam düzeni şekillendirmiştir.
- E) Avrupa'dan etkilenmiştir.

Eski Türklerde askerî eğitim yöntem ve metotları bozkır yaşamının bir sonucu olarak ortaya çıkmış olup Avrupa etkisi görülmemektedir.

Cevap E

Etkinlik 3

Ata yadigarı 5 bin yıllık 'kökbörü' sporu

Türklerin en eski ata sporlarından Kökbörü (at üzerinde oğlak yakalama), Kırgız Türklerinin yaşadığı Van'ın Ulupamir köyünde varlığını sürdürüyor

Geçmiş dönemlerde savaşçıların her zaman zinde olmalarını sağlamak amacıyla yaptıkları talimlerden ortaya çıktı

ATLI SPOR TÜRÜ

2017'de Kırgızistan tarafından UNESCO İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili Listesi'ne kaydedildi

Beşer, onar ya da on beşer kişiden oluşan iki takım kurulur

Takımlar birbirlerine karşı çizilen çizgiye dizilir

Çizgiden 50-60 metre ileriye bir çember çizilir, çemberin ortasına oğlak postu bırakılır

At sırtından düşmeden hayvan postunu alıp belirlenen yere götürmeyi başaran takım yarış kazanır

Yukarıdaki afişten hareketle sizlerde çevgan ya da labut atma oyunlarını tanıtıcı birer afiş hazırlayınız. Sınıf ortamında paylaşınız.

Afiş çalışması öğrenciler tarafından gerçekleştirilecektir.

- “Av” Türklerin vazgeçilmez eğlencelerinden biridir.
- Konargöçer Türkler gökbörü, labut atmak ve çevgen oynamak gibi spor faaliyetleri ile de uğraşmışlardır.
- Konar göçer Türklerde sanat, genellikle göçebe yaşam tarzına uygun olarak şekillenmiş ve gelişmiştir.
- Taşınabilir ve pratik eşyalar üretmişlerdir.
- Konargöçerlerin sanat anlayışında hayvan üslubu denilen süsleme sanatı belirgin olarak işlenmiştir.

Geyik figürlerinde geyiğin iç organları da belirtilmiştir.

Hun Gülü olarak adlandırılan motif, birçok yerde kullanılmıştır.

Hun süvari figürleri son derece başarılı bir şekilde dokunmuştur.

- Hayvanlara farklı anlamlar yüklenmiş, aslan ve kartal güç ve kudreti, kurt özgürlüğü, kaplumbağa ise ebediyeti sembolize etmiştir.
- Halı ve kilimlerde kullanılan motifler ve tamgalar (damga), oyma işleri, süs eşyaları ve giyimlerin üzerindeki nakışlar göçebe kültürünün estetik anlayışını yansıtır.
- Özellikle gümüş ve altın işçiliği, takı yapımı ve süs eşyalarının da görülür.

Türk tarihinin ortak mirası: Altın Elbiseli Adam

Türk tarihini ve dilini binlerce yıl eskiye götürüyor... Kazakistan topraklarında yürütülen kazı çalışmalarında "Altın Elbiseli Adam veya Kadın" adı verilen bu tür buluntulardan son 51 yılda 8 tanesine ulaşıldı.

1969 yılında Almatı çevresinde devrindeki 18 yaşlarında bir Saka tıjnine ait olduğu düşünülen **Esik buluntusu**

1998 yılında, Batı Kazakistan'ın Atrav bölgesinde Sarmat yöneticisine ait olduğu düşünülen **Araltöbe kurganı**

2003 yılında Doğu Kazak Altay bölgesinde, Silikti vadisinde tespit edilen erken Saka devri yöneticisine ait **Baygıtöbe buluntuları**

- Esik Kurganı'nda ortaya çıkan Altın Elbiseli Adam buluntusu ve diğer buluntular Türklerin sanattaki inceliğine güzel bir örnektir.

Örnek 2

- Konargöçer Türkler sosyal hayatında, aile büyükleriyle birlikte birkaç çadırdan oluşan obalarda yaşamaktaydılar.
- Dönemin hâkimiyet anlayışı gereği genelde bir boy etrafında toplanıldığından boylar arasında yaşanan çekişmeler görülmüştür.
- Avcılık sayesinde hem beslenme ihtiyacı giderilmekte hem de savaşlar öncesi antrenmanlar yapılmaktaydı.

Konargöçer Türklerle ilgili yukarıda verilen bilgilerden hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) I, II ve III

Konargöçer Türkler sosyal hayatında, aile büyükleriyle birlikte birkaç çadırdan oluşan obalarda yaşamakta olup, bazı dönemlerde boylar arası mücadeleler de görülmüştür. Ayrıca avcılık askeri özelliklerini de geliştirmiştir.

Cevap E

Etkinlik 4

Aşağıda verilen açıklamaları ilgili spor dalları ile eşleştiriniz.

İçi saman dolu oğlak derisiyle at üzerinde oynanan oyundur.

Hem beslenme hem de savaşa hazırlık niteliğinde olan spor dalıdır.

İki kişi ile 48 taşla oynanan bir tür zekâ oyunudur.

Süvarilerin saldırı ve savunma yeteneklerini geliştirmek için oynadığı oyundur.

Birer metrelik sopayla iki takım hâlinde at üzerinde oynanan oyundur.

Düğünlerde kızın, kesilen hayvanı kaçırmamasıyla başlayan oyundur.

a. Gökbörü

b. Avcılık

c. Cirit

d. Kızbörü

e. Mangala

f. Mızrak

- At ve koyun sürülerine sahip olan Türkler, ilkbaharda geniş meraları olan yaylalara göçüp, sonbaharda ise kurak vadilere, özellikle nehir kıyılarına inmişlerdir.
- İlk besinleri buğday unu, süt ve süt ürünleri, at ve koyun etinden ibaretti.
- Yahni ve tutmaç sevdikleri yemekler arasındadır.

- Hayvandan elde ettikleri peynir, yoğurt, yağ hem gibi ürünleri hem tüketirler hem de ticaretini yaparlardı.
- Kısırak sütünden elde edilen kızırmızı içecek olarak tercih etmişlerdir.
- Eski Türkler gerek göçebe hayatın gereği gerekse hayvancılıkla uğraşmalarından dolayı Orta Asya'da daha çok deriden yapılmış rahat kıyafetleri tercih etmişlerdir.
- Bir iç don, üste giyilen kaftan, çapan, şapan ya da çarpıt denilen bir çeşit hırka, ceket ya da palto ve ayağa giyilen çizme ve çarık bozkır kültürün dış giysileriydi.
- Ayaklarına çizme, başlarına börk giyerlerdi.
- Romalılar keten gömleği ilk defa Avrupa Hunlarından öğrenmişlerdir.
- Attan inmek, börk ve başlıkları çıkarmak saygı işaretiydi.
- Konargöçerlerde töre hükümleri önemlidir.
- Suçların içeriğine göre cezalar verilir.
- Türk töresinde devlete isyan, askerden kaçma, adam öldürme, hırsızlık, tecavüz gibi suçların cezası idamdır.
- Türk töresinde uzun süreli hapis cezaları yoktur.
- Türkler tepe ve höyük şeklinde bulunan genellikle tahtadan yapılmış mezarlar için kullanılan bir tümülüs (gömü yeri) türüne kurgan demişlerdir.
- Balbal, Eski Türklerde kişinin anılması için mezarının veya bazı kurganların etrafına dikilen mezar taşına verilen isimdir ve kişinin yaşarken öldürdüğü kişileri sembolize eder.

Balbal

- Cenaze törenlerine yağ denirdi.

Eski Türklerde Mezar

2. ÜNİTE ÖZETİ

ESKİ ÇAĞ MEDENİYETLERİ

Tarım Devriminin Eski Çağ'a Etkileri

- Tarımsal faaliyetler farklı zaman ve mekanlarda ortaya çıkmıştır.
- Ortadoğu'da arpa, buğday; Güneydoğu Asya'da pirinç, Orta Amerika'da mısır ilk üretilen tarımsal bitkilerdir.
- Tarım devriminin sonucunda nüfus artmış, ticaret ve şehirler gelişmiş, özel mülkiyet anlayışı ortaya çıkmış ve yayılmıştır.

Eski Çağ'da Yönetenler ve Savaşanlar

- Eski Çağ'da Mezopotamya, Mısır, Anadolu, Avrupa ve Türkistan havzalarında birçok devlet kurulmuştur.
- Bu devletler meşruiyet kaynaklarını dinî temellere dayandırmışlardır.
- Yönetim açısından mutlak monarşik yönetimler vardır.
- Orduların kullandıkları teçhizatlarda bazı farklılıklar bulunmakla birlikte ok, yay, kalkan, mızrak, kılıç tüm orduların kullandıkları temel malzemelerdir.

Eski Çağ'da Hukuk

- Mezopotamya'da Sümerlerde Urkagina Kanunları, Babil'de Hammurabi Kanunları bu dönemin en meşhur yasalarıdır.
- Avrupa'da Yunan hukuku ve Roma hukuku toplumsal sorunların giderilmesinde ve sınıflar arasındaki ayrımı ortadan kaldırmaya yönelik düzenlemeler içeriyordu.
- Türklerin töre adını verdikleri ve yazılı olmayan hukuk kuralları ise gelenek, görenek, kurultay ve hükümdarın oluşturabildiği kurallar bütünüdür.

Eski Çağ'da İnanç, Bilim ve Sanat

- Eski Çağ toplumları genellikle politeist (çok tanrılı) inanç sistemini benimsemişlerdir.
- Türklerin en eski inanç sistemi olan Gök Tanrı dininde tanrı tek yaratıcıdır ve eşi benzeri yoktur.
- Eski Çağ'da hüküm süren devletler gündelik hayata bağlı ortaya çıkan sorunların çözümünü bulabilmek için çeşitli bilimlerle uğraşmışlardır.

Türklerde Konargöçer Yaşam

- Konargöçerlik Türk kültüründe önemli bir yere sahiptir.
- Taşınabilir, pratik ve dayanıklı çadırlar Türklerin yaşam düzenine uygun yapılarıdır.
- Toplumun tüm bireylerinin katıldığı oyun, eğlence, yarışma ve tören gibi etkinlikler vardı.

Örnek Cevap Anahtarı

1.E 2.E

1. Türklerin,

- I. atı evcilleştirmeleri,
- II. tekerlekli arabalar yapmaları,
- III. askeri yönden gelişmeleri

özelliklerinden hangilerinin konargöçer yaşamdan kaynaklandığı söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

2. Konargöçer yaşam biçiminde iktisadi hayat daha çok aşağıdakilerden hangisine dayanmaktadır?

- A) Tarım
B) Ticaret
C) Hayvancılık
D) Avcılık
E) Madencilik

3. Türkler yerleşik yaşama geçmeden önce hayat tarzı olarak konargöçerliği benimsemişlerdir.

Bu durumda,

- I. hukuk sistemleri,
- II. dinsel inançları,
- III. Orta Asya'nın coğrafi şartları

unsurlarından hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

4. Türkistan'da konargöçer yaşayanlar arasında özellikle Asya Hun Devleti'nden itibaren "ev-araba" düzeni görülmeye başlamıştır. Keçe bir çadırın, araba üzerine yerleştirilmesiyle elde edilen bu araç sayesinde insanlar, evleri ile bir yerden başka bir yere kolayca göç etme olanağına sahip olmuşlardır.

Buna göre,

- I. sosyal hayatı kolaylaştırıcı araç-gereçler yapıldığı,
- II. Türklerin kolayca yer değiştirme imkanına sahip olduğu,
- III. Türklerin yurt bulmakta zorlandığı

yorumlarından hangileri yapılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

5. Türkler daha çocuk yaşta iken koyunların sırtına bindirilmiş ve hareket kabiliyeti kazanmaları sağlanmıştır. Yürümeye başlayan çocukların yanında bir at hazır bulunduran Türklerin yaşamında ata binmenin ve ok atmanın önemi çok büyüktür. Bu kapsamda ok atma eğitimleri, binicilik faaliyetleri ve şölenler sosyal yaşamın bir parçası haline gelmiştir.

Bu bilgilerden hareketle,

- I. askerlik eğitimine küçük yaşta başlandığı,
- II. askerî eğitimin sosyal hayatın bir parçası olduğu,
- III. eğitimin sadece ailede verildiği

ifadelerinden hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

6. Göçebe bir toplum olan eski Türklerde yiyecek olarak kullanılan en önemli besin maddesi hayvansal ürünlerdir. Bu ürünlerin başında pastırma gelir. Pastırma, etin uzun süre dayanabilmesi amacıyla kullanılan bir saklama yöntemidir. Türkler için önemli bir besin maddesi olan pastırma özellikle akınlara giden askerlerin, beslenme ihtiyaçlarını karşılamaktaydı. Atın eğeri altında saklanan et yol boyunca eğer ve diğer düzeneklerle sıkışmakta ve terleyen atın tuzu ile de birleşerek pastırma halini almaktadır.

Bu bilgilere bakılarak Türkler hakkında,

- I. doğal şartlara uyum sağlamaya çalıştıkları,
- II. ekonomik sıkıntı içerisinde oldukları,
- III. yaşam tarzlarının beslenme yöntemlerini etkilediği

yorumlarından hangileri yapılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) I, II ve III

7. Konargöçerler otlak ve su kaynaklarından daha fazla yararlanabilmek, iklim şartlarından daha az etkilenmek için yazları serin olan yaylalara göç ederlerdi. Kış mevsiminde ise soğuk hava şartlarından daha az etkilenmek için kuytu bölgelere, dağ yamaçlarına veya su kenarlarına inerlerdi.

Türklerin bu şekilde yer değiştirmelerinde aşağıdakilerden hangisinin etkili olduğu söylenebilir?

- A) Hayvancılığın temel geçim kaynağı olması
B) Kut anlayışının benimsenmesi
C) Taht kavgalarının yaşanması
D) Törenin gündelik hayatta geçerli olması
E) Göktanrı inancının benimsenmesi

8. **Aşağıdakilerden hangisi konargöçer Türklerin yaygın olarak yaptığı spor dallarından biri değildir?**

- A) Çevgan
B) Hentbol
C) Okçuluk
D) Binicilik
E) Gökbörü

9. **Türklerin konargöçer yaşamalarının,**

- I. tarım,
- II. askerlik,
- III. demircilik

alanlarından hangilerinde gelişmelerini sağladığı söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) II ve III E) I, II ve III

10. **Türklerin göç ettikleri coğrafyalar arasında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?**

- A) Kafkasya
B) Balkanlar
C) Anadolu
D) İnan
E) Batı Avrupa

Cevap Anahtarı

1.E 2.C 3.C 4.D 5.D 6.D 7.A 8.B 9.D 10.E